

दादा-वाणी यांच्या फंक्शनमध्ये श्री. मोठ्या भाऊंचे भाषण

प्रसंग- -दादा-वाणी यांच्या फंक्शनमध्ये श्री. मोठ्या भाऊंचे भाषण

दि. १४-०१-२०१२, स्थळ -नटराज थिएटर, जळगाव

आदरणीय व्यासपीठ आणि भगिनी बंधुनो,

उज्वलच्या घणाघाती भाषणानंतर मी बोलायच म्हणजे काय? हा प्रश्न तुम्हाला सगळ्यांनाच पडला आहे जसा मलाही पडला आहे. उज्वलनी आता एक महत्वाची बाब सांगितली की दादा कोणाच ऐकत नाही. तो ऐकतो स्वतःच्या inner voice च. आणि मी त्याला सांगू इच्छितो की दादाने माझा चॉईस हा inner choise केलेला आहे. (श्रोत्यांचे हास्य व टाळ्या) हा अभ्यास करून choise केलेला नाही. दादाबद्दल बोलायच उज्वल तुला अभ्यास करावा लागला. (हास्य) मला बोलायच म्हणजे हा एक reference ग्रंथ म्हणून मी याची फार किंमत करतो, याच फार मोल आहे. आणि ते शरदरावाने लिहिलं चुकीच समजू नका शरदराव दोन आहेत, शरदरावानी लिहिलं ही त्याच्यातली फार महत्वाची बाब आहे. सर्वसाधारणपणे मित्रानी मित्रासाठी लिहिलेली पुस्तकं कमीच आहेत. कारण कुठेतरी कोणतीतरी भावना अशी असते की त्याच्यामध्ये मित्र थांबतो. आणि म्हणून इतर कोणीतरी लिहिलं असत तर त्याला एक वेगळं स्वरूप प्राप्त झालं असत. परंतु ते शरदरावानी लिहिलं म्हणूनच ते असं घडू शकलं.

शरदरावांनी नेमक या पुस्तकात काय लिहिलं आहे?, तुम्ही वाचाल त्यावेळेला तुम्हाला कळेलच. मी वाचल आहे असं मी म्हणणार नाही, परंतु मी याच्यातल्या सगळ्याच गोष्टी अनुभवल्या आहे एवढं मात्र जरूर म्हणीन. मी याच्यात मोजलं की शरदरावांच नाव किती वेळा आलं आहे. आणखी गोंधळ करू नका शरदराव म्हणजे मी हे शरदराव आणि ते शरदराव दोघांच म्हणतो आहे. शरदरावांच नाव ४१ वेळा आलं आहे. या शरदरावांच नाव त्यांच्यापेक्षा कमी वेळा आलं आहे पण दादांच्या हृदयामध्ये ज्या शरदरावाने जागा केली ते हे शरदराव आहेत. (टाळ्या) मित्रहो, १९८५ पासून, ८५ आणि ९० मला असं वाटत दोन निवडणूकींच दादांच आयोजन मी केलं होतं, म्हणजे पर्सनली मी केलं होतं. जस की साधारणपणे आमच्या फॅमिलीमध्ये एकूण ४५ लग्न लागली त्याच्यापैकी पहिल्या ५ लग्नांच नियोजन मी स्वतः केलं होतं. म्हणजे मॅन्यूअल लिहून काढलं होत की 'लग्न करावे कसे.' आणि त्याच्यामध्ये अशा पद्धतीने ती सगळी मांडणी होती. शरदरावांनी याच्यात एक कविता, एक नाही जवळजवळ ५, ६ कविता याच्यामध्ये लिहिल्या आहेत त्या माझ्या नावे जमा आहेत की या कविता मी केलेल्या आहेत आणि त्या मी मांडलेल्या आहेत. त्यावेळी मला आठवण झाली की मी कवी सुद्धा आहे का! (हास्य) हे सगळं वाचल्यानंतर आपल्याला तस वाटेल सुद्धा पण एक कविता जी माझ्या मनाला त्यावेळेला खूप भावली चाटून गेली आजही आठवते परंतु वयामानाने मी ती पाठ करू शकलेलो नाही, वाचून दाखवतो आहे.

एक जाहिरात दिली होती. जाहिरात ही होती 'आमदार पाहिजे.' १९८५ मध्ये 'आमदार पाहिजे' या नावाची ही जाहिरात आहे. आमदार पाहिजे आणि त्याचा वंदूनी त्याचा विशेष उल्लेख केला आहे. हे ही ह्या को-रेसिडेन्टला आहे परंतु ते खरं आहे.

“आमदार पाहिजे खान्देशात जन्मलेला,  
 कोकणाच्या फणसासारखा,  
 वरून काटेरी आतून मऊ व गोड,  
 ताट कण्याचा व निडर,  
 कळपामधील मेंढरासारखा नव्हे,  
 भिती ही गोष्ट माहितच नाही असा,  
 आतल्या गाठीच राजकारण करण्यापेक्षा

स्पष्ट बोलून एक घाव दोन तुकडे करणारा,  
गरम रक्ताचा आमदार पाहिजे गरम रक्ताचा,  
उमदा आणि तडफदार.”

उमदा हा शब्द त्यावेळेला विशेषकरून त्यावेळेला डिक्शनरी परत बघून माझं कुठे चूकत नाही ना हे सगळं बघून वापरलेला आहे. आणि त्याच्यामध्ये उमदा हा शब्द खरच माझ्या हृदयाच्या कप्प्यांमधून निघाला. राजकारणात आपण कितीतरी माणसं बघतो उमदा हे विशेषण त्यांना लावणं कठीण आहे. परंतु दादाला उमदा ही गोष्ट शोभून जाते ते केवळ दादा काम करतो तेवढ्यासाठी नाही, जस बोलतो तस वागतो याच्यासाठी दादाला उमदा म्हणायच आहे. त्याच्या शरीराच ते वर्णन नाही आहे. (टाळ्या) ते शरीर तर आहेच पण ती आई-वडीलांची देण आहे, त्याच्यात त्याच स्वतःच कर्तृत्व काहीच नाही. आणि म्हणून त्याला उमदाचा अर्थ तुम्ही तो लावून घेऊ नका. उमदाचा अर्थ मला जो त्यावेळेला अभिप्रेत होता तो हा होता की ‘जो बोले तैसा वागे त्याची वंदावी पाऊले.’ तुमच म्हणणं चूकीच असेल परंतु तुम्ही जे बोलता आहेत त्याच्यावर तुम्ही अंमल करता आहात हे महत्वाच आहे. तुमचा गैरसमज असेल पण त्या गैरसमजापोटी सुद्धा तुम्हाला जे काही करायच आहे ते तुम्ही कराल. गैरसमज जर तुमचा दूर झाला तर लगेच जाऊन त्यांच्या तुम्ही पाया सुद्धा पडाल हा मनाचा मोठेपणा आहे. सर्वसाधारणपणे अभिमानी लोक जे असतात गर्वीष्ट अस मी म्हणीन अभिमानी म्हणण्यापेक्षा गर्वीष्ट लोक जे असतात त्यांना हे साधत नाही. एकवेळा आपण एक स्टँड घेतला की तो मी बदलणार नाही आणि तो मी बदलला नाही म्हणजे मी निडर झालो असं समजणारे. दादांच तस नाही आहे. कणखर आहे. दुस-यावेळा एकवेळा शरदराव आणि प्रदिप दोन्ही जणं माझ्याकडे असेच आलेत, म्हणे “भाऊ आम्ही हे पुस्तक तयार केलं आहे जळगाव म्युनिसीपालीटीचा सगळा हा इतिहास आहे एकशे शंभर वर्षांचा असा काहीतरी. हा सगळा आम्ही लिहून आणला आहे आणि सगळा कम्प्लिट झाला आहे, प्रिंटींग व्हायचा आहे पण कव्हर अजून छापायच बाकी राहिलं आहे. तुम्ही कव्हरसाठी आम्हाला काहीतरी लिहून द्या.” अरे म्हटलं तु आला आता, वकील साहेब, मी त्यांना वकील साहेब म्हणतो शरदरावांना. वकील साहेब अनं तुम्ही आले आणि मला सांगितलं मी काही म्हणजे काही ऑटो मोड मध्ये थोडा आहे. मला तुम्ही काही वेळ तरी द्या. “वेळ नाहीच म्हणे आज संध्याकाळी गेलच पाहिजे उद्या त्याच उद्घाटन आहे.” (हास्य)

तर त्यावेळेला शरदराव तुम्हाला आठवत असेल तुम्ही या पुस्तकात उल्लेख केला आहे की मला माहित नाही. 'करारी, भरारी आणि म्हणूनच वादळी' अशा तिन शब्दांमध्ये सुरेशदादांचे वर्णन त्यावेळेला अगदी, त्याला एक मिनीट लागला असेल, दिड मिनीट लागला असेल मला माहित नाही पण केलं. ते शब्द सगळे मनातले होते. ते आधीच त्याच्यावर चर्चण झालेलं होतं, आत्मसात केलेलं होतं आणि म्हणून ते शब्द आपोआप पुढे आलेत त्याच्यासाठी प्रयत्न करावा लागला नाही. त्याच्यासाठी वाचावं लागलं नाही त्याच्यासाठी काही सांगाव लागलं नाही.

मित्रांनो सर्वसाधारणपणे मी नेहमीच असे अनुभव घेत आलो की राजकारणामध्ये माणसाला थोडं सस्पिशन रहावं लागत, थोडसं सस्पेन्समध्ये रहावं लागत आणि थोडसं सिक्रेटीव सुद्धा रहावं लागत. आणि या तिन्ही गुणांचा कम्प्लिट ॲबसेन्स असलेला माणूस राजकारणी जर म्हणायच असेल त्याला तर सुरेश जैन आहे. (टाळ्या) त्याला सिक्रेसी लागू नाही, त्याला सस्पेन्स आवडत नाही, एक घाव दोन तुकड्यांचा प्रश्न आहे त्याच्यामुळे सस्पेन्सचा काय प्रश्न आहे. There is nothing to be thought of done at that stage. तर त्या दृष्टीने तिन्ही सस्पिशन, सिक्रेसी आणि सस्पेन्स काही नाही. तुमच काम होण्यासारखं आहे मी आता फोन घेतो तुमच काम करतो, होण्यासारखं नाही तर तुम्हाला सांगून देतो की तुमच काम होणार नाही तुम्ही चला. आता असं करून सुद्धा हा माणूस नऊ वेळा निवडून कसा आला, मी परवाच दादांशी काहीतरी बोलत असताना त्यांना सांगून गेलो की मी एक तुमच्या पुढच्या जन्म दिवशी एक लेख लिहिणार आहे - 'अरे जळगावकरांनो तुम्ही याला देतात तरी कसे निवडून!' (हास्य) खरच हे गुण नाही का? दादाबद्दल एवढ काही बोललं जात आणि जेवढ निगेटीव्ह बोलल जात तेवढं पॉझिटीव्ह बोललं जात नाही. आणि असं असताना सुद्धा सगळ्या जाती झाल्या, सगळे पक्ष झालेत कोणी शिल्लक राहिलं नाही. मराठे लढून गेले, लेवा पाटीलदार लढून गेले, मुस्लिम लढून गेले आणि अरे एवढच काय जैन सुद्धा लढून गेले. (हास्य) म्हणजे मनिष इथे बसलाच आहे ईश्वरबाबू सुद्धा दादाच्या समोर आणि कोळी सुद्धा लढून गेले. आता या आपल्या समाजातले फार मोठाल्ले घटक आहेत हे. लेवा पाटीलदार मोठा घटक आहे, मुस्लिम मोठा घटक आहे, कोळी मोठा घटक आहे, जैन तर फार लहान घटक आहे पण जरा वजनदार आहे. (हास्य) म्हणजे असं नाही म्हणता येणार म्हणजे बुवा असं brushed aside असं करण्यासारखा नाही जरी त्यांच्याजवळ मत नसली तर त्यांच्याजवळ बाकीच बरच काही आहे. (हास्य) आणि त्याच्यामुळे त्यांना सुद्धा उभं

करण्यात आलं.

शिवसेना होती, काँग्रेस होती, त्याच्यानंतर राष्ट्रवादी होती, त्याच्यानंतर बीजेपी होती या सगळ्यांचा टर्न बाय टर्न या सगळ्यांना टर्न करायच काम दादांनी केलं. आणि जळगावकरांमध्ये जो बुद्धीजीवी वर्ग आहे त्याच्यामध्ये सुद्धा दादांच्याबद्दल एक आकस आहे. आणि म्हणून तुम्हाला हे सांगितलं पाहिजे की तो आकस आहे. आता हा आकस का आहे? याचा ज्यावेळेला मी विचार करतो त्यावेळेला मला एक उत्तर मिळतं की याची जी काम करण्याची पद्धत आहे ती आणि सर्वसाधारणपणे हा जो वर्ग आहे ती त्यांची याच्यात कुठे मेळच बसत नाही. आणि तो मेळ बसत नाही म्हणून त्यांना ते परत निवडून देतात का? त्याला निवडून देणारा वर्ग हा जो आहे तो त्याच्यावर मनस्वी प्रेम करतो. आणि तो वर्ग आपला असो किंवा नसो, आपल्यापैकी कोणी त्याच्यातले असो की नसो परंतु एक लक्षात ठेवा की तो त्यांच्या मताने निवडून येतो आपल्या मताने आला किंवा न आला याच मला काही विशेष वाटत नाही. (टाळ्या)

आणि ज्यावेळाला दादानी एक योजना काढली होती की भाऊ या वेळेला आपल्याला, पैसे तर सोडूनच द्या पण म्हणजे काही करायचच नाही. अरे म्हटलं अस करून चालणार नाही आपण उभे आहोत हे तरी लोकांना सांगितल पाहिजे. नाही म्हणे त्याच्यासाठी मी आपली पदयात्रा काढणारच आहे पण या वेळेला दुसरा काही प्रचार नाही काही आपल पब्लिकेशन करायच नाही काही पॉलिसीटी करायची नाही आणि काही जाहिराती द्यायच्या नाही काहीच करायच नाही. एक पत्र लिहायच. त्यावेळेला मला वाटत १५ पैशांमध्ये काहीतरी पत्र मिळत होतं. तर ते एक पत्र लिहायच आणि प्रत्येक आपला जो काही voter आहे त्याला लिहून पाठवायच बस एवढच काम करायच आणि केलं आम्ही. तसच नेमकं केलं आणि दादा निवडून आला. आता तुम्ही म्हणत असाल की बुवा इतर निवडणूकीमध्ये एवढा पैशाचा घोडेबाजार चालू असतो वगैरे वगैरे, मग त्याच्यात सुरेशदादा नसतात का वगैरे तुम्ही पुष्कळ प्रश्न तुमच्या मनात आहेत. या सगळ्यांची उत्तर द्यायला माझ्याजवळ वेळ नाही किंवा यानी सुद्धा वेळ तसा ठेवलेला नाही. (हास्य) परंतु एक आपल्याला सांगू इच्छितो, या सगळ्या प्रश्नांच उत्तर एकच आहे. उत्तर हे आहे की ज्याच्याजवळ चारित्र्यसंपन्नता आहे असा एखादा दुसरा उमेदवार दाखवा ना. (टाळ्या) आणि जो जर तुमच्याजवळ नसेल तर मग तो आहे त्याला चांगल्यारितीने स्वीकारा ना. जरा मोठ मन करा. अरे मी तर एवढ म्हणतो की शत्रू असावा तरी सुरेशदादांसारखा. (टाळ्या) मित्र असावा तो सुरेशदादा, हे काहीच विशेष नाही, परंतु

शत्रू असावा तो त्याच्यासारखा असावा की ज्यावेळेला त्याच चूकलं असेल त्याला वाटत असेल त्यावेळेला तो पाया पडायला हरकत नाही. आणि ज्यावेळेला तुम्ही त्याला कारण नसताना डिवचणार असाल तर त्यावेळेला दोन हात करायलाही माझी तयारी आहे जैन असताना सुद्धा असं म्हणणारा हा मित्र आहे.

आता या कॉम्प्लेक्स पर्सनॅलिटीला तुम्ही एखाद्या पुस्तकामध्ये बांधण कठीण आहे. आणि म्हणून मी सुरुवातीलाच म्हणालो की या ग्रंथाला मी संदर्भ ग्रंथ मानतो. म्हणजे कोणाला एखाद्याला पीएचडी करायच असेल किंवा एवढ वादळी व्यक्तिमत्त्व, एवढ कॉन्ट्रॅक्टुअल असे हा माणूस कसा? तरी त्याला लोक एवढे कसे डोक्यावर घेतात? - पीएचडीचा विषय आहे. एखाद्याने Thesis लिहावा, समजून घ्यावं, खरं-खोटं त्याच्यातून शोधावं, अशापैकी याला पार्श्वभूमी देणारा हा ग्रंथ आहे. त्याच्यात factual सगळी माहिती दिलेली आहे. अगदी तारखासहीत म्हणजे ज्यांनी सांगितल उज्वलनी तसं त्यानी रोजनिशी लिहिलेली असेल आणि त्याच्यामधूनच ते एवढ्या अधिकारवाणीनी किंवा एवढ्या सगळ्या याच्या सुद्धा बघू शकतात किंवा बोलू शकले, लिहू शकले.

तर मित्रहो, हा एक संदर्भ ग्रंथ आहे. आपल्या सगळ्यांच्या, काहींच्या, ज्यांच्या मनात जे काही असेल त्यानी ते थोडा वेळ बाजूला करून या पुस्तकाला जरूर वाचून घ्यावं. म्हणजे जळगावचा इतिहास जो काही घडला, जसा काही घडला, ज्यानी तो घडवला, आपल मन काही असू दे निदान डोळसपणे या पुस्तकाचा अभ्यास करा.

अजून ते दोन प्रसंग माझ्या डोळ्यात, मी ते करू शकलेलो नाही. ज्या वेळा पोलीसांनी सुरेशदादा जैन यांना दोन तंगड्या आणि दोन हात असं उचलून जीपमध्ये अक्षरशः फेकलं. हे कशासाठी होतं? भिकमचंद जैन मार्केटची जी जागा होती तेथे आठवडे बाजार भरत होता आपल्याकडे. त्या बाजारामध्ये फार कमी लोक सर्वसाधारणपणे भंगार विकणारे आणि मला असं वाटत होतं की एकुण १२० की असे काहीतरी लोकं होते. तर त्यांची दुकानं काढून तिथे मोठं मार्केट करायच होतं आणि त्यांना सगळी दुकानं परत घायची होती. आणि परत त्यांना आणखी काहीतरी दुसरं कामकाज ही घायच होतं. काम अगदी सरळ होतं. सरळ व्हायला पाहिजे होतं परंतु त्याच्यात राजकारण आलं. राजकारण आल्यानंतर काहीच कारण शिल्लक राहत नाही. जे मनात येईल तसं करू शकतो अशी परिस्थिती आज आपल्या समाजात आहे. आणि दादाला अशा पद्धतीनी गाडीमध्ये डांबून पोलीस स्टेशनवर नेण्यात आलं.

मला तुम्ही सांगा आजपर्यंत अगदी स्वातंत्र्याच्या इतिहासपासून तर आजपर्यंत आपल्या पुढा-यांपैकी किती लोकांना अशा पद्धतीने उचलून, डांबून, फेकून पोलीसांनी नेलेलं आहे. सुरेशदादा त्याच्यातला एक आहे. जर दोन असतील तर तो एक आहे. परंतु सर्वसाधारणपणे जरी शंभर गोळ्या असल्या आणि ते शंभर कार्यकर्ते मेले तरी एकही पुढारी मेलेला मला आठवत नाही. एखाद्याही पुढा-याला ईजा झाली आहे हेही आठवत नाही पण या माणसाने हे सगळं सहन केलं ना. आणि सहन केलं त्याच्यामागे काय होतं? तिथे जवळपास आज १५०० ते २००० दुकानं आहेत. त्या १५०० ते २००० लोकांचे जी काही कुटुंब होती ती संपन्न झालेली आहेत. त्यांना व्यापार-उद्योग मिळाला आहे. इथे इंडस्ट्री तु जस म्हणतोस उज्ज्वल ते खरं आहे. इंडस्ट्री इथे जास्त जेवढी वाढायला पाहिजे तशी वाढू शकलेली नाही. परंतु व्यापार, व्यापार हा अचाट आहे. जळगावचा पडाव मोठा असेल तर दोन गोष्टी होतात - एक तर इथे शेती, शेती करणारे शेतकरी अत्यंत सधन, अत्यंत मेहनत घेणारे, कठोर परिश्रम करणारे आहेत आणि इथे खुप प्रत्येक गोष्टीची बाजारपेठ आहे.

ठिक आहे इथे पाहिजे तसे उद्योग आलेले नाहीत. पण एक लक्षात घे उज्ज्वल तुलाही सांगतो की या इंडस्ट्रीजच्या बरोबर काय येत हे विसरू नको. या इंडस्ट्रीजच्या बरोबर क्लार्क येतो, या इंडस्ट्रीजच्या बरोबर अशांती येते, या इंडस्ट्रीजच्या बरोबरच नार्ईट लार्ईफ येतं, या इंडस्ट्रीजच्या बरोबरच आपली जी संस्कृती आहे तिला हरवून नेण्यासाठी प्रत्येक गोष्ट केली जाते त्याचा साक्षीदार नासिक मधला आपला वंदन पोटणीस आहे. त्यानी खरच सांगावं की आज नासिकची आणि काही दिवसांपुर्वी पुण्याची जी परिस्थिती होती ती आता नासिकची होऊ पाहते आहे. तुम्हाला काहीच दिसणार नाही. तुमची संस्कृतीच दिसणार नाही. मी म्हणतो की तुम्हाला या शहरामध्ये रोजगार उपलब्ध करून द्यायचा आहे, या शहराला तुम्हाला भविष्याकडे चांगल्यापद्धतीने न्यायच आहे तुम्ही याला शिक्षण नगरी करा ना.

सगळे शैक्षणिक, कोटा नावाच एक राजस्थानमध्ये शहर आहे. तिथली एकच इंडस्ट्री आहे - शिक्षण. आणि त्या शिक्षणामध्ये ते कितीतरी जवळजवळ ६० percent of the IITM. म्हणजे जे IIT चे वर्ग असतात ते ६० percent लोकं कोटामध्ये शिकलेले आहेत. त्याचे क्लासेस तिथे चालत असतात. आपण काहीतरी अशी नॉन पोलूटींग इंडस्ट्री काढू या की सर्वसाधारणपणे जे सांस्कृतिक पोल्यूशन होत असत ते होणार नाही आणि at the same time आपल काम सुद्धा होईल.

ते करण्यासाठी आपण सुरेशदादांचे हात आणखी बळकट केले पाहिजे हे मी मनाच्यावरून बोलतो आहे कारण त्यांनी राजकारणात आता रहावं असं मला वाटत नाही. कारण राजकारण ज्यावेळाला सुरु झालं त्यावेळेला जर ते गढुळ होत अस जर म्हणायच असेल तर ते आता असह्य अस झालं आहे असं म्हणावं लागेल. Never the less तो राजकारणात असला किंवा नसला तरी तो आपलाच आहे, आपल्यासाठीच काम करणारा आहे, आतापर्यंत त्यांनी तेच केलेलं आहे. आणि ज्याज्या वेळी असे अनुभव आले त्यात्या वेळी मी स्वतः सद्गत होऊन राहिलो.

सुरेशदादांबद्दल जर बोलायच असेल तर तासन् तास कमी पडतील. तसा मी पुस्तक लिहिण्याचा प्रयत्न करणारच आहे पण ते रत्नाभाभींवर अवलंबून आहे. (हास्य) ते कां, सुरेशदादांजवळ असलेले महत्वाचे फोटोग्राफ सगळे त्यांनी सांभाळून ठेवलेले आहेत. (हास्य) तेव्हा सुरेशदादांना तर माहितीच नाही की त्यांचे फोटोग्राफ निघाले किती, आहेत कुठे आणि कसे आहेत. मी विचारलं सुद्धा त्यांना एक वेळा, 'अरे भई तने कोहणो पडी। हवे हरकत नाही, पण भाऊ सिक्रेट कै है?', सिक्रेट कै नही है परंतु चालावणो पडे ना। तर म्हणे ठिक आहे. तर माझ्या सगळ्याच मित्रांबद्दल मी एक स्वतंत्रपणे असे एक-एक पुस्तक काढतो आहे. किंवा एक तिन-चार मित्रांच मिळून एक पुस्तक काढतो आहे. आणि ती पुस्तकं म्हणजे काळाच्या याच्यामध्ये आपल्यासमोर येतीलच पण त्यावेळेला सुरेशदादांच जे दर्शन आहे as a not as a swend or politician or as a person. जर कोणत्याही वृत्तीमध्ये मोहक वाटत असेल तर चारित्र्यसंपन्नता हे आहे. आणि मित्रांनो तिच नेमकी एक गोष्ट आहे ज्याची आज आपल्याकडे कमी आहे. कुठेही जा तुम्ही, कोणत्याही राजकारणाच्या कोणत्याही स्थराला जा तुम्हाला ते आढळत नाही. मग एवढ कारण पुरेसं नाही का? आणखी काय पाहिजे? दुस-यांकडून जे मिळू शकत नाही ते तुम्हाला इथे मिळत आहे. निदान तो आदर्श तुमच्यासमोर आहे, थोडफार त्याच काहीतरी आपण लक्ष ठेवू या. आणि शरदरावानी या पुस्तकाच्या निमित्ताने आपल्याला परत आठवण करून दिलेली आहे.

मित्रहो, आपण माझे दोन शब्द ऐकून घेतले, खरं म्हणजे थोडसं जरा सर्दी आहे. फॉर्ममध्ये येऊ शकलो नाही परंतु फॉर्ममध्ये आल्यानंतर परत कधीतरी सुरेशदादांबद्दल बोलू याच्यात वाद नाही.

आपले सगळ्यांचे आभार मानून मी माझे दोन शब्द संपवतो. (टाळ्या)